

Finansal Okuryazarlık ve Davranışsal Faktörlerin Finansal Risk Alma Eğilimine Etkisi The Impact of Financial Literacy and Behavioral Factors on Financial Risk-Taking Propensity

Lütfiye HAKTANIR^a Ali Rıza Zafer SAYAR^b

^a Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Doktora Programı, haktanirll@hotmail.com

^b İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İşletme Fakültesi, zsayar@bilkent.edu.tr

ÖZET

Çalışmanın amacı, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve davranışsal faktörlerinin finansal risk alma eğilimleri üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Veriler kolayda örnekleme yöntemiyle konaklama ve yiyecek sektörü çalışanı 391 katılımcıdan anket tekniği ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS ve SmartPLS programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bulgular, finansal okuryazarlık ile finansal davranış faktörleri arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Finansal okuryazarlık ile risk alma eğilimi arasında negatif yönlü ilişki tespit edilirken, finansal davranış faktörleri ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Yapısal eşitlik modeli aracılığıyla risk alma eğiliminin açıklanmasında esas belirleyici değişkenin davranışsal finans faktörleri olduğu, bu faktörler arasından en yüksek katkının ise bilişsel yanılsamalar boyutundan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Davranış, Risk Alma Eğilimi

Gönderme Tarihi: 30 Temmuz 2026

Kabul Tarihi: 13 Eylül 2026

Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the impact of individuals' financial literacy levels and behavioral finance factors on their financial risk-taking propensity. A quantitative research approach with a survey design was utilized in the study. Data were collected via a questionnaire from 391 employees in the accommodation and food services sector, selected through the convenience sampling method. The obtained data were analyzed using SPSS and SmartPLS software. The findings indicate a negative relationship between financial literacy and behavioral financial factors. In addition, a negative relationship was found between financial literacy and financial risk-taking propensity, whereas a positive relationship was identified between behavioral finance factors and financial risk-taking propensity. Through structural equation modeling, behavioral finance factors were revealed to be the primary determinant in explaining risk-taking propensity, with the cognitive illusions dimension providing the highest contribution among these behavioral factors.

Keywords: Financial Literacy, Financial Behavior, Risk-Taking Propensity

Received: 30 July 2026

Accepted: 13 September 2026

Article Classification: Research Article

*Bu çalışma, I. Uluslararası Muhasebe, Denetim ve Araştırma Tasarımı Sempozyumu'nda özet bildiri olarak sunulmuştur.

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Haktanir L., Sayar, A. R. Z. (2026). Finansal Okuryazarlık ve Davranışsal Faktörlerin Finansal Risk Alma Eğilimine Etkisi, İşletme Akademisi Dergisi, 7 (3), 187-203.

1. GİRİŞ

Değişen ve gelişen dünyada her geçen gün yeni finansal hizmet ve ürünlerin ortaya çıkması bireylerin finansal piyasalara katılımlarını artırmaktadır. Birey ve toplumunun refah düzeyini artırmada belirleyici rol alan finansal bilgi, temel kavramların anlaşılmasından ziyade edinilen bilginin rasyonel kararlarda kullanılabilmesini ifade etmektedir (Kaya ve Kök, 2025). Bireylerin kendi finansal refahlarını sağlayabilmeleri kendi sorumluluklarındadır. Bu nedenle bireylerin finansal bilgi açısından güçlendirilmesi, finansal açıdan karmaşık durumlarda daha etkili yol almalarına katkı sağlar ve böylece daha rekabetçi ve verimli bir pazarın oluşmasını mümkün kılar. Finansal okuryazarlığa sahip bireyler kendi finansal durumlarına yönelik bilinçli kararlar alarak pazarın genel verimliliğine katkı sağlayabilirler (Reddy vd., 2025).

Bireylerin finansal bilgi temelli kararlar alabilmelerinin finansal kaynakların etkin kullanımı ile neticeleneceği ve nihayetinde hedeflenen sürdürülebilir kalkınmaya ulaşılabilceği OECD (2025) raporunda yer alan temel vurgu noktasıdır. Finansal bilgiye sahip olmak, finansal araçları anlayabilme ve amaçlar doğrultusunda kullanabilme becerisi oluşturur. Araçlar, tasarruf, yatırımlar ve borç yönetiminin (Tulcanaza-Prieto vd., 2025) yanı sıra, finansal karar verebilme ve risk yönetimi yapabilme becerileri ve tutumlarını içermektedir. Finansal okuryazarlığın artması finansal istikrarı teşvik ederek, tasarrufların artırılmasını sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında, finansal okuryazarlık ve finansal davranış faktörlerinin bireylerin finansal risk alma eğilimlerine etkileri araştırılmaktadır. Bu doğrultuda amaç, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ve bu bilgi ile sergiledikleri finansal davranış eğilimlerinin risk almalarını nasıl etkilediğini inceleyerek davranışsal finans alanına katkı sağlamaktır. Finansal okuryazarlık bireylerin finansal kararlarını şekillendirmektedir. Bireylerin hatalı davranış eğilimlerine karşı iyileştirici bir etki yaratarak, hedefledikleri sonuçlara ulaşmalarında yaşanacak olumsuzluğu önlemesi beklenmektedir. Finansal okuryazarlığın olumsuzlukları ortadan kaldırmasıyla bireyler kararlarını daha rasyonel bir biçimde alabilecek ve daha sağlıklı bir risk değerlendirmesi yapabilecektir. Diğer araştırmalardan farklı olarak finansal okuryazarlık ve finansal davranış eğilimleri alt boyutları ile birlikte bütüncül olarak incelenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE HİPOTEZ GELİŞTİRME

2.1. Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık üzerine yapılan ilk çalışmalar tasarrufun yetersizliği ve ekonominin kırılganlığı gibi endişelerden kaynaklanmıştır. Kozup ve Hogarth (2008) finansal okuryazarlığın, bireyin kendi ihtiyaç, değer ve amaçlarına yönelik finansal bir kararın avantaj ve dezavantajını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilmesine imkan sağlayan düşünme becerisi olduğunu ifade eder. Finansal okuryazarlık, bireylerin kişisel finans hesaplarını yönetebilmelerine yönelik var olan finansal araçları anlamaları ve kullanmalarını ifade eden becerilerdir (Gomes, 2025).

Dünya genelinde bireylerin sınırlı finansal bilgi düzeylerini artırmak için tasarlanmış finansal eğitim programları uygulaması yaygındır. Lusardi ve Mitchell (2023) çalışmasında bu uygulamaların politika hedeflerine dönüştürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ülkemizde SPK başta olmak üzere birçok kurum ve kuruluş toplumun finansal okuryazarlık düzeyini artırmaya yönelik eğitim programları düzenlemektedir (SPK, 2025). Amerika’da yaşayanların finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirerek onların refahını artırmak CFPB’nin en temel görevidir (CFPB, 2025). Benzer şekilde Singapur Merkez Bankası (MAS) önderliğinde 2012’de Finansal Okuryazarlık Enstitüsü kurulmuştur (IFL, 2025). Temel finansal bilgi düzeyinde yaşanan iyileşmeler, finansal sistemlerin güçlenmesinde bilginin kritik bir rol oynadığını ve ülkelerin finansal eğitim politikaları tasarlamasının gerekliliğini ortaya koymaktadır (Yurtkur vd., 2025). Reddy vd. (2025) ve Hidalgo-Mayorga vd. (2025) eğitim programlarının olumlu sonuçlar yarattığını vurgulamıştır.

Hedeflenen finansal başarıya ulaşabilmek için iyi derecede finansal okuryazarlığa sahip olmak gerekmektedir (Preston ve Wright, 2023; Botha ve New, 2025). Finansal okuryazarlık, toplumun finansal refahının desteklenmesinde hayati önem arz etmekle birlikte dünya çapında artık temel bir yaşam becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır (OECD, 2023). Bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelişmesi onları güçlendirerek finansal sistem istikrarını desteklemektedir (Berlinger vd., 2025).

Finansal okuryazarlığın yüksek olması yalnızca finansal bilgi faydası sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda bu bilginin kişinin hedeflerine ulaşmasında nasıl kullanılması gerektiğini de şekillendirir (Imawan vd., 2025).

Finansal okuryazarlığın çok yönlü faydaları mevcuttur. Finansal okuryazarlık finansal yatırımlara katılmayı artırırken yeni finansal araçların kullanım maliyetini de azaltmaktadır (Yurtkur vd., 2025). Güçlü finansal beceriye sahip bireyler planlama ve tasarruf konularında daha başarılıdırlar (Klapper vd., 2015). Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal yükümlülüklerini yerine getirebilmelerini sağlamakla birlikte (Atkinson ve Messy, 2012), bireyleri güçlendirerek onları finansal krizlerin ve dolandırıcılığın tehlikelerinden korumaktadır (Imawan, vd., 2025). Finansal okuryazarlık derecesinin düşüklüğü, finansal kırılganlığı artıran borçlanma davranışlarına yol açabilmektedir (Klapper vd., 2013).

2.2. Finansal Davranış

Finansal davranış, para yönetimine ilişkin bireylerin davranışlarını ifade etmektedir (Xiao, 2008). Bu doğrultuda tasarruf, harcama, bütçeleme ve yatırım kararları gibi finansal faaliyetler bireylerin finansal davranışlarının temel göstergeleri arasında yer almaktadır (Tamara ve Maharani, 2024). Geleneksel finans teorileri, bireylerin bilgilerini rasyonel şekilde değerlendirerek faydalarını maksimize edecek kararlar aldıklarını varsaymaktadır (Statman, 1999). Ancak gerçek yaşamda finansal kararların her zaman bu rasyonellik varsayımı çerçevesinde açıklanamadığı görülmektedir. Davranışsal finans, bireylerin rasyonel olmayan davranışlarının altında yatan sebepleri açıklamayı amaçlamaktadır (Leković, 2020). Bireylerin finansal kararları bilişsel önyargılardan, demografik ve sosyoekonomik özelliklerden ve psikolojik faktörlerden etkilenmektedir (Gokhale ve Mittal, 2025). Finansal kararların nihayetinde piyasayı etkilediği bilindiğinden, optimal karar seçenekleri belirlenirken finansal hedeflerin, risk toleransının ve etki edecek başkaca faktörlerin dikkate alınması önemlidir (Mishra, 2024).

Davranışsal finans bakış açısında, finansal kararlarda etkili olan risk kavramı sübjektif nitelikler taşımaktadır. Buna bağlı olarak beklenen riskten çok algılanan riskin önemli olduğu ifade edilmektedir (Saraç ve Kahyaoğlu, 2011; Kubilay ve Bayrakdaroglu, 2016). Bu kapsamda bireylerin finansal karar verme aşamalarında ve riske karşı davranışlarında bilişsel, demografik, duygusal gibi faktörler belirleyici olmaktadır (Akdeniz ve Turan, 2021; Özdemir ve Sakarya, 2025). Bilişsel eğilimler, bireylerin karar verirken bilgi karmaşası yaşama olasılıklarını en aza indirmeyi vurgularken; duygusal davranış eğilimleri ise, bireylerin daha az kayıp yaşama çabalarını ortaya koymaktadır (İpek ve Mandacı, 2025). Bilgi karmaşası riski bireylerin okuryazarlık düzeylerindeki bilgi ve becerileriyle bağlantılıdır. Bireylerin daha az kayıp yaşama çabaları finansal okuryazarlık düzeyinin artması sonucu risk alma eğilimlerinin mantıklı düzeyde olmasına paralel olarak gerçekleşebilmektedir (Xiao, 2016). Davranışsal eğilimlerin yatırım kararlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar, bireylerin karar süreçlerinde yalnızca finansal göstergeler aracılığıyla değerlendirilme yapılmasının yetersiz kalabileceğine işaret etmektedir. Bu çerçevede finansal davranış, bireylerin sahip olduğu finansal bilginin davranışsal ve psikolojik faktörlerle etkileşimi neticesinde gelişen çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilebilir.

2.3. Finansal Risk

Risk, bireylerin karlılık başta olmak üzere hedeflerine ulaşmalarını etkileyecek potansiyele sahip öngörülemeyen olayları ifade etmektedir (Barre, 2024). Finansal risk, bireyin finansal karar verme aşamasında kabul edeceği maksimum düzeydeki belirsizlik miktarını belirten öznel bir standardı tanımlamaktadır (Bayar vd., 2020). Risk alma eğilimi bireylerin yatırım kararlarını etkileyen ve piyasada yaşanan belirsizliklere karşı tepkilerini şekillendiren temel stratejidir (Çavuş ve Baraz, 2025). Risk toleransı farklı seviyede olan bireylerin finansal bir karar alırken farklı davranışları olasıdır; yüksek risk toleransına sahip olanların daha agresif kararlar alması beklenmektedir (Boyer, 2006).

Bireylerin risk alma eğilimlerinin sosyal (Renn ve Rohrman, 2013), bilişsel (Simon ve Houghton, 2003; Boyer, 2006) ve duygusal (Lerner ve Li, 2015) faktörlerden etkilendiği bilinmektedir. Benzer şekilde Boyer (2006) çalışmasında bireylerin risk alma eğilimlerinin bilişsel beceriler, duygusal eğilimler ve sosyo-kültürel çevre tarafından şekillendiğini ifade etmiştir. Risk altındaki bireylerin karar verme süreçleri beklenen fayda teorisi çerçevesinde açıklanmaktadır (von Neumann ve Morgenstern, 1953). Beklenen fayda, bireylerin riskli bir durumla karşı karşıya kaldıklarında en iyi seçeneğin tespiti için kullanılmaktadır (Kiroğlu ve Arıca, 2025). Risk altında seçim için normatif temel oluşturan beklenen fayda, bireylerin beklenen en yüksek sonuçlara sahip seçenekleri seçmelerini vurgulamaktadır. Beklenen fayda doğrultusunda bakıldığında risk tercihi, bir

kişinin seçimlerinin altında yattığı varsayılan fayda fonksiyonuna yönelik risk tutumları olarak işlevselleştirilmektedir (Grable, 2016).

Bireylerde oluşan bu risk algı ve tutumu yalnızca bir eğilim değil, kazancı maksimize ederek kayıpları en aza indirecek risk yönetim stratejilerinin oluşturulmasının da belirleyicisidir. Rahman (2016) risk yönetimini, çeşitli risk durumlarını kabul etmek, belirlemek, ölçmek, önceliklendirmek ve kullanmak olarak tanımlarken; Barre (2024) hedefleri etkileyebilecek çeşitli risklerin tanınması, bu risklerin finansal sonuçlarının değerlendirilmesi ve risklerin potansiyel tehditlerinin azaltılması için olası kontrolleri düşünmeye yönelik kapsamlı bir süreç olarak tanımlamaktadır.

2.4. Kavramlar Arası İlişkiler

Finansal okuryazarlık ile davranışsal finans eğilimleri, bireylerin finansal kararlarını açıklayan ancak farklı mekanizmalara dayanan iki kavramsal yapıdır. Finansal okuryazarlık, bireyin finansal bilgiyi anlama, değerlendirme ve karar süreçlerinde kullanabilme kapasitesini ifade ederken (Gomes, 2025); davranışsal finans eğilimleri, finansal kararların bilişsel yanlılıklar, psikolojik eğilimler ve sosyal etkiler nedeniyle rasyonel karar verme varsayımlarından sapabileceğini açıklamaktadır (Özdemir ve Sakarya, 2025). Finansal okuryazarlık daha çok bireyin bilgi temelli değerlendirme kapasitesine odaklanırken, davranışsal finans bu değerlendirme sürecini etkileyebilen bilişsel ve davranışsal faktörleri işaret etmektedir (Darwish, 2025). Bu ilişki, sınırlı rasyonellik (Simon, 1955) yaklaşımı çerçevesinde açıklanabilir.

Sınırlı rasyonellik yaklaşımı, bireylerin tam rasyonel hareket edemediğini; alınan finansal kararların sahip olunan bilgi ve bu bilgiyi işleme kapasitelerinin sınırları altında şekillendiğini ifade etmektedir (Gigerenzer ve Selten, 2001). Finansal okuryazarlık ile ulaşılan bilgi ve değerlendirme kapasitesi bireylerin finansal seçenekleri daha bilinçli biçimde değerlendirmesine, kararlarının olası sonuçlarına yönelik öngörülerin gelişmesine ve seçeneklere daha eleştirel yaklaşmasına yardımcı olabilir. Bu çerçevede finansal okuryazarlık, bireylerin finansal bilgi kapasitesini güçlendirerek finansal karar ve davranışlarının daha bilinçli şekillenmesiyle ilişkilendirilebilir. Finansal okuryazarlığa sahip bireylerin temel finansal kavramlara ilişkin bilgi sahibi olması, aynı zamanda kişisel finans yönetimi becerisi ve yatırım konularında finansal karar alabilme yetisine de sahip olması beklenmektedir (Atkinson ve Messy, 2012). Yüksek finansal okuryazarlığın davranışsal yanlılıkları tamamen ortadan kaldıramayacağı bilinmekle birlikte, bu eğilimlerin finansal kararlar üzerindeki ağırlığının azalmasına katkı sağlayacağı beklenmektedir. Literatürde bu katkı beklentisini destekleyen çalışmalar mevcuttur (Liu, 2025; Gunawan vd., 2025). Oluşan bu teorik çerçeve, araştırmanın ilk ana hipotezini oluşturmaktadır:

H1: Finansal okuryazarlık ile davranışsal finans faktörleri arasında negatif yönlü bir ilişki vardır

Finansal okuryazarlık ile finansal risk alma eğilimi arasındaki ilişki, bireylerin finansal kararlarında bilgiyi değerlendirme biçimleri ve belirsizliği yorumlama kapasiteleri üzerinden açıklanabilir. Finansal okuryazarlık, finansal bilgiye sahip olmanın yanında, bu bilginin finansal seçeneklere ilişkin değerlendirmelerde ve muhtemel sonuçların öngörülmesinde kullanılmasını da kapsamaktadır (Tekin, 2016). Bu açıdan finansal okuryazarlık, bireylerin risk ve getiri ilişkisinin daha bilinçli değerlendirilmesine ve belirsizlik içeren seçeneklerin karşılaştırılarak kararların bilgi temelli oluşturulmasına katkı sağlayabilir (Imawan vd., 2025). Abreu ve Mendes (2010) finansal olarak bilgili bireylerin, fonlarını çeşitlendirerek oluşabilecek riskleri minimize etme eğiliminde olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerindeki artışın, yeterli değerlendirme yapılmadan risk alma eğiliminin azalmasıyla ilişkili olması beklenmektedir.

Finansal okuryazarlığın risk alma eğilimi ile ilişkisi, okuryazarlığın farklı boyutları açısından da ele alınmalıdır. Tutum boyutu, bireyin finansal kararlarında geleceğe yönelik planlama, kontrol ve yönetimine ilişkin eğilimini yansıtarak riskli finansal tercihlere yönelmelerini sınırlandırabilir (Sarigül, 2015). Algı boyutu, bireylerin finansal konulara yönelik farkındalığı ve finansal durumları kavrama biçimleriyle ilgili olduğundan, finansal risklerin daha gerçekçi değerlendirilmesine katkı sağlayabilir. Harcama boyutu ise bireyin gelir ve giderlerini yönetmesi, finansal kaynaklarını gözetmesi ile ilişkilidir. Finansal kaynakların daha kontrollü kullanılması ve harcamaların bilinçli şekilde yönetilmesinin de finansal risk alma eğiliminin daha düşük olmasıyla ilişkili olması beklenmektedir (Holzmann, 2010). Böylece finansal okuryazarlığın yanı sıra alt

boyutlarının (algı, tutum ve harcama) da finansal risk alma eğilimiyle negatif yönlü ilişkiler göstermesi öngörülmektedir. Bu doğrultuda bir diğer ana ve alt hipotezleri şekillenmiştir:

H2: Finansal okuryazarlık ile risk alma eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki vardır

H2a: Algı ile risk alma eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki vardır

H2b: Tutum ile risk alma eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki vardır

H2c: Harcama ile risk alma eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki vardır

Davranışsal finans yaklaşımı, geleneksel finansın bireylerin mevcut bilgiyi rasyonel biçimde değerlendirerek karar verdikleri varsayımını genişleterek, finansal kararların bilişsel ve sosyal faktörlerden de etkilenebileceğini ileri sürmektedir (Statman, 1999). Bu bakımdan davranışsal finans eğilimleri, finansal okuryazarlığın vurguladığı bilgi ve bilgiyi değerlendirme kapasitesinden kavramsal olarak ayrılmaktadır. Finansal okuryazarlık bireyin finansal karar verme sürecinde kullanabileceği bilgi ve becerileri işaret ederken, davranışsal finans faktörleri bu kararların hangi bireysel ya da sosyal etkiler çerçevesinde oluştuğunu ifade etmektedir (Barberis, 2013). Finansal bilgi düzeyinin yüksek olması kararların davranışsal yanlılıklardan ve sosyal etkilerden tamamen bağımsız olacağı anlamına gelmemektedir.

Davranışsal finans eğilimleri ile finansal risk alma arasındaki ilişkisi, yapının farklı boyutlarının temsil ettiği kavramlar üzerinden daha ayrıntılı biçimde açıklanabilir. Bilişsel yanılsamalar, bireylerin finansal bilgileri değerlendirirken zihinsel sapmalar yaşamaları ve sezgisel yaklaşım kullanmalarıyla bağlantılıdır (Ashfaq vd., 2024). Bu durum, riskin olduğundan farklı algılanması ve öznel yargılar doğrultusunda riskli finansal tercihlere yönelme ile sonuçlanabilir. Hoffman vd. (2013) bireylerin algılarının yatırım ve tercihlerinde doğrudan belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Dışsal faktörler ve sürü davranışı ise finansal karar süreçlerinde bireysel değerlendirmelerin yanı sıra, çevreden edinilen bilgiler ve piyasa koşulları gibi dışsal faktörlerin de etkisi olduğunu belirtmektedir (Jain vd., 2023). Bireylerin çevrelerinden etkilenecek başkalarının finansal tercihlerini referans almaları, kendi risk değerlendirmelerinden uzaklaşarak ilgili grup davranışına uygun risk almalarıyla ilgilidir. Diğer iki boyuttan farklı olarak demografik ve sosyoekonomik özellikler, bireyin finansal kararlarının şekillendiği kişisel ve ekonomik faktörleri temsil etmektedir (Kahraman 2026). Cinsiyet, eğitim, gelir vb. özelliklerin finansal kaynakları elde etme, riskler karşısındaki dayanıklılık ve belirsizliği yönetebilme olanaklarıyla bağlantılı olması, bu özelliklerin risk alma eğilimiyle ilişkilendirilmesini mümkün kılmaktadır. Bu çerçevede dikkate alındığında araştırmanın bir diğer ana hipotezi ve buna bağlı olarak alt hipotezleri oluşmuştur:

H3: Davranışsal finans faktörleri ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır

H3a: Dışsal faktörler ve sürü davranışı ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır

H3b: Bilişsel yanılsamalar ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır

H3c: Demografik ve sosyoekonomik özellikler ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti sektöründe istihdam edilen 1.137.156 çalışan oluşturmaktadır (İŞKUR, 2024). Evrenin temsiline ilişkin gerekli örneklem büyüklüğü tespitinde Bartlett vd. (2001) tarafından önerilen "Nicel Değişkenli Araştırmalar İçin Örneklem Hesaplama Formülü" uygulanmıştır. Bu kapsamda, %95 güven düzeyine ulaşılarak örneklem büyüklüğünün 384 olarak belirlenmesi gerekmektedir. Araştırma kapsamında 391 katılımcıdan kullanılabilir veri elde edilmiş ve böylece hesaplanan minimum örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır. Bununla birlikte, araştırmada kolayda örnekleme yönteminin kullanılması, elde edilen bulguların araştırma evrenine genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında işlenen veriler anket aracılığıyla elde edilmiştir. Anket, iki bölüm ve toplamda 47 kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır. Birinci bölüm demografik değişkenler ve katılımcıların finans konusunda eğitim alıp almadığı ve bir yatırım aracı kullanıp kullanmadığı gibi sorulara ilişkin verilerden oluşmaktadır.

İkinci bölüm, finansal okuryazarlık, davranışsal finans eğilimleri ve risk alma eğilimi değişkenlerinin değerlendirilmesini sağlayacak 37 sorudan oluşmaktadır.

Veri toplama aracının etiğe uygunluğu bakımından Atılım Üniversitesi Rektörlüğü İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 11.11.2025 tarih ve 124523 sayılı kararıyla bilimsel etik kurul onayı alınmıştır. Verinin toplanma süreci başlamadan önce, 50 kişiden oluşan bir katılımcı grubuyla ön çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma kapsamında ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach alfa (α) katsayıları üzerinden değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçların kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Pilot analizler sonucunda ölçek maddelerinin çıkarılmasını veya veri toplama aracında herhangi bir değişiklik yapılmasını gerektiren bir bulguya rastlanılmadığından pilot çalışmadan elde edilen veriler nihai veri setine dahil edilmiş ve analizler toplam 391 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında üç ölçek kullanılmış ve ölçek güvenirlikleri Cronbach Alfa katsayısı ile ölçülmüştür. Araştırmada öncelikle Weber (2001) tarafından geliştirilmiş Weber vd. (2002) tarafından kısaltılmış "Dospert Ölçeği" nin Dinç ve Yavaş Tez (2019) tarafından yapılan Türkçe uyarlaması kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ölçeğin yalnızca altı ifadeden oluşan finans alt boyutu ele alınmıştır. Kullanılan diğer bir ölçek, Medetoğlu ve Saldanlı (2022) tarafından geliştirilmiş üç boyutlu (dışsal faktörler ve sürü davranışı, bilişsel yanılsamalar ve demografik ve sosyoekonomik özellikler) ve 17 ifadeden oluşan "Davranışsal Finans Eğilimi Ölçeği" ölçeğidir. Kullanılan son ölçek Sarıgül (2015) tarafından geliştirilmiş "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği"dir. Dört boyut 14 ifadeyi içeren ölçek çalışma kapsamında üç boyut olarak (algı, tutum ve harcama) analiz edilmiştir.

3.3. Yöntem

Araştırmada kullanılan ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach's Alpha (α) katsayısı ile değerlendirilmiş; ölçüm modelinin geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA), bileşik güvenirlik (CR), açıklanan ortalama varyans (AVE), Fornell-Larcker kriteri ve HTMT oranı kullanılarak incelenmiştir. Değişkenlerin dağılımları çarpıklık ve basıklık değerleri üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmanın ana yapısal modelinde finansal okuryazarlık ve davranışsal finans eğilimlerinin finansal risk alma eğilimiyle ilişkileri PLS-SEM ile test edilmiş; modelin değerlendirilmesinde yol katsayıları, bootstrap sonuçları, R^2 , f^2 , Q^2 predict ve VIF değerleri dikkate alınmıştır. Alt boyutlara ilişkin hipotezlerin test edilmesinde ise çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır.

4. ANALİZ VE BULGULAR

4.1. Araştırma Değişkenleri İçin Güvenirlik ve Geçerlilik Analizi Bulguları

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutları İçin Cronbach's Alpha Katsayısı Bulguları

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölç.	10	0,920
FO/Tutum	4	0,785
FO/Algı	3	0,892
FO/Harcama	3	0,911
Davranışsal Finans Eğilimleri Ölç.	17	0,694
DFE/ Bilişsel Yanılsamalar	5	0,807
DFE/ Demografik ve Sosyoekonomik Özellikler	3	0,775
DFE/ Dışsal Faktörler ve Sürü Davranışı	9	0,875
Risk Alma Eğilimi Ölç.	6	0,780

Araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutları için Cronbach's Alpha katsayısı bulguları Tablo 1'de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, araştırmada kullanılan ölçeklerin Cronbach's Alpha katsayıları kabul edilebilir düzeyde olup ölçeklerin güvenilir olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 2. DFA Ölçüm Modeli İçin Uyum İyiliği Kriteri Bulguları

Ölçek/Boyut	CMIN/DF	GFI	CFI	RMSEA
Risk Alma Eğilimi Ölçeği				
Düzy 1	1,167	0,974	0,972	0,021
Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği				
Düzy 1	2,461	0,953	0,976	0,061
Düzy 2	2,582	0,967	0,961	0,064
Davranışsal Finans Eğilimleri Ölçeği				
Düzy 1	2,754	0,949	0,929	0,067
Düzy 2	2,645	0,952	0,94	0,065
Ölçüm Modeli	2,901	0,924	0,911	0,07
Kabul edilebilir uyum	≤ 3	$\geq 0,90$	$\geq 0,90$	$\leq 0,08$

Tablo 2’de ölçüm modelinin geçerliliğini değerlendirmek üzere DFA kapsamında raporlanan uyum değerleri verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış ölçeği ve Davranışsal Finans Eğilimler Ölçeği için hem Düzy 1 hem de Düzy 2 değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmektedir. Risk Alma Eğilimi Ölçeğinin uyum değerleri model-veri uyumunun güçlü olduğunu göstermektedir. Ölçüm modeline ilişkin genel uyum değerleri dikkate alındığında, modelin kabul edilebilir uyum değerleri kriterlerini sağladığı görülmektedir.

Tablo 3. Araştırma Değişkenleri İçin Yakınsak ve Ayrışma Geçerliliği Bulguları

Değişkenler	CR	AVE	HTMT			Fornell Larcker		
			DFE	FinOY	RAE	DFE	FinOY	RAE
DFE	0.745	0.534				0.731		
FinOY	0.935	0.596	0.819			0.441	0.772	
RAE	0.843	0.584	0.598	0.489		0.086	-0.223	0.764

Araştırmada kullanılan ölçekler için yakınsak (CR ve AVE) ile ayrışma (HTMT matrisi ve Fornell Larcker) geçerliliği bulguları Tablo 3’te belirtilmiştir. Ölçeğin yakınsak geçerliliğini sağlaması için CR kriterinin 0,70’ten (Hair vd., 2010) AVE kriterinin 0,50’den (Fornell ve Larcker, 1981) büyük olması gerekmektedir. Bulgulara göre tüm CR ve AVE değerlerinin kabul edilen sınır değerinin üzerinde olması, ölçeklerin geçerlilik kriterlerini sağlandığını göstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre HTMT değerleri incelendiğinde, değerler yaygın olarak kullanılan 0,85 sınırının altında kalmaktadır (Henseler vd., 2015). Fornell–Larcker kriterine ilişkin bulgular incelendiğinde, köşegen üzerinde yer alan AVE karekökü değerlerinin ilgili yapının diğer değişkenlerle olan korelasyon katsayılarından daha yüksek olması, Fornell–Larcker kriterinin sağlandığını göstermektedir (Fornell ve Larcker 1981).

4.2. Betimleyici İstatistikler

Tablo 4. Araştırmada Yer Alan Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Ortalama	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölç.	4,49	0,76	0,140	-0,430
FO/Tutum	4,72	0,52	0,801	0,824
FO/Algı	4,32	1,09	-0,496	-0,475
FO/Harcama	4,38	1,03	0,241	-0,751
Davranışsal Finans Eğilimleri Ölç.	3,03	0,36	0,230	0,010

DFE/ Bilişsel Yanılsamalar	3,74	0,59	-0,133	-0,913
DFE/ Demografik ve Sosyoekonomik Özellikler	4,43	0,65	-0,346	0,738
DFE/ Dışsal Faktörler ve Sürü Davranışı	2,18	0,66	0,813	0,694
Risk Alma Eğilimi Ölç.	2,64	0,63	0,843	-0,766

Araştırmada incelenen ölçeklere yönelik açıklayıcı istatistikler ve çarpıklık-basıklık değerleri Tablo 4'te belirtilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında araştırmada incelenen ölçeklerin ve alt boyutlarının normal dağılım değerleri aralığına uygun olarak konumlandığı görülmektedir (Kim 2013; West vd., 1995).

4.3. Demografik Değişkenler İçin Frekans Dağılımı Bulguları

Tablo 5. Ankete Katılan Bireylerin Demografik Bilgilerine Göre Frekans Dağılımı

		Sayı	Yüzde			Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	187	47,8	Çalışma Durumu	Kamu çalışanı	30	7,7
	Kadın	204	52,2		Özel sektör çalışanı	334	85,4
Yaş Grubu	20-29 Yaş	45	11,5		Serbest meslek	14	3,6
	30-39 Yaş	225	57,5		Emekli	13	3,3
	40-49 Yaş	91	23,3	Aylık Kişisel Gelir	0-14.999 TL	9	2,3
	50-59 Yaş	22	5,6		15.000-24.999 TL	12	3,1
	60 Yaş ve üzeri	8	2,0		25.000-34.999 TL	12	3,1
Medeni Durum	Bekar	232	59,3		35.000- 44.999 TL	14	3,6
	Evli	159	40,7		45.000-54.999 TL	43	11,0
Çocuk Sahibi	Var	148	37,9		55.000TL ve üzeri	301	77,0
Olma Durumu	Yok	243	62,1	Aylık Hane Geliri	0-19.999 TL	3	0,8
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	6	1,5		20.000-34.999 TL	10	2,6
	Lise	43	11,0		35.000-49.999 TL	11	2,8
	Ön Lisans	43	11,0		50.000- 64.999 TL	25	6,4
	Lisans	169	43,2		65.000-79.999 TL	39	10,0
	Lisansüstü	130	33,2		80.000 TL ve üzeri	303	77,5
Finansal Eğitim	Evet	287	73,4	Yatırım veya	Evet	294	75,2
Alma Durumu	Hayır	104	26,6	Birikim Araç.	Hayır	97	24,8
				Kullanma Durumu			
		Toplam				391	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur. Katılımcıların %52,2'si kadın, %57,5'i 30-39 yaş grubunda ve %43,2'si lisans mezunudur. Ayrıca katılımcıların %73,4'ünün finansal eğitim aldığı ve %75,2'sinin yatırım veya birikim aracı kullandığı belirlenmiştir.

4.4. Korelasyon

Tablo 6. Finansal Okuryazarlık, Davranışsal Finans Eğilimi ve Risk Alma Eğilimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Bulguları

	(X1)	(X2)	(X3)
Finans. Okur. Tut. ve Davr. Ölç. (X1)	1	-,485**	-,176**
Davr. Finans Eğilim. Ölç. (X2)	-,485**	1	,491**
Risk Alma Eğilimi Ölç. (X3)	-,176**	,491**	1

(**): p<0,01)

Korelasyon analizi bulguları Tablo 6'da verilmiştir. Tüm korelasyon katsayılarının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Katsayıların pozitif olması durumunda değişkenlerden birinde artma olması

durumunda diğer değişkenlerde de artma olması beklenirken; negatif olması durumunda değişkenlerden birinde artma olması durumunda diğer değişkenlerde de düşme olması öngörülür. Finansal okuryazarlık ile davranışsal finans eğilimi ve risk alma eğilimi arasında negatif yönlü ilişki varken, davranışsal finans eğilimi ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Korelasyon katsayılarında en yüksek ilişkinin “davranışsal finans eğilimi” ile “risk alma eğilimi” değişkenlerinin arasında olduğu, en düşük ilişkinin “finansal okuryazarlık” ile “risk alma eğilimi” değişkenleri arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Finansal Okuryazarlık ve Davranışsal Finans Eğilimi Boyutları ile Risk Alma Eğilimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Bulguları

	Risk Alma Eğilimi Ölç.
FO/Tutum	,126*
FO/Algı	-,286**
FO/Harcama	-,213**
DFE/ Bilişsel Yanılsamalar	,436**
DFE/ Demografik ve Sosyoekonomik Özellikler	,139**
DFE/ Dışsal Faktörler ve Sürü Davranışı	,240**

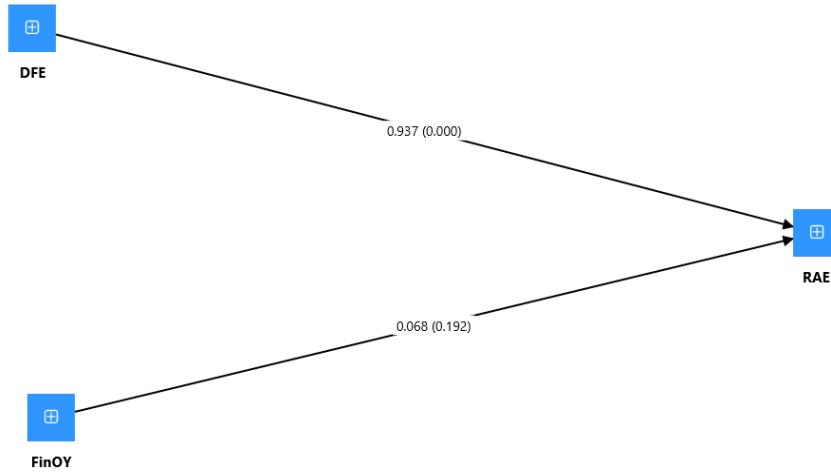
(*: $p < 0,05$, **: $p < 0,01$)

Finansal okuryazarlık ve davranışsal finans eğilimi boyutları ile risk alma eğilimi arasındaki ilişkinin tespitine yönelik korelasyon analizi bulguları Tablo 7’de yer almaktadır. Tüm korelasyon katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Korelasyon katsayıları incelendiğinde, en yüksek ilişkinin “DFE/ Bilişsel Yanılsamalar” ile “Risk Alma Eğilimi” değişkenlerinin arasında olduğu; en düşük ilişkinin ise “FO/Tutum” ile “Risk Alma Eğilimi” değişkenlerinin arasında olduğu tespit edilmiştir.

4.5. Yapısal Model ve Regresyon Bulguları

4.5.1. PLS-SEM Yapısal Model Bulguları

Araştırmada test edilen model Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Tablo 8. Finansal Okuryazarlık ile Davranışsal Finans Eğilimlerinin Risk Alma Eğilimi Üzerindeki Etkisi için PLS-SEM Bulguları

	B	t	p	BootLLCI	BootULCI	
FinOY_Olc_ORT	0,068	1,615	0,192	-0.044	0.163	
DFE_Olc_ORT	0,937	10,535	0,000	0.667	1,159	
Model İstatistikleri						
Etki yolu	f-square	VIF	Bağ. Deg.	R ²	Düzeltilmiş R ²	Q ² predict
DFE -> RAE	0.317	1.529	RAE	0.247	0.243	0.326
FinOY -> RAE	0.006	1.529				

Finansal okuryazarlık ve davranışsal finans eğilimlerinin risk alma eğilimi üzerindeki yordayıcı ilişkilerine yönelik PLS-SEM yapısal model bulguları Tablo 8’de sunulmuştur. Model, risk alma eğilimindeki varyansın %24,7’sini açıklamaktadır ($R^2 = 0,247$; düzeltilmiş $R^2 = 0,243$). Davranışsal finans eğilimlerinin risk alma eğilimini pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı belirlenirken ($B = 0,937$; $t = 10,535$; $p < 0,001$), finansal okuryazarlığın katkısı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($B = 0,068$; $t = 1,615$; $p = 0,192$). Bootstrap güven aralıkları da bu sonuçları desteklemektedir. Etki büyüklüğü davranışsal finans eğilimleri için $f^2 = 0,317$, finansal okuryazarlık için ise $f^2 = 0,006$ olarak belirlenmiştir. Her iki bağımsız değişken için VIF değerinin 1,529 olması çoklu doğrusal bağlantı sorunu bulunmadığına işaret etmektedir. Ayrıca Q^2 predict değerinin sıfırdan büyük olması (Q^2 predict = 0,326), modelin öngörüselle güce sahip olduğuna işaret etmektedir.

5.4.2. Regresyon Bulguları

Tablo 9. Finansal Okuryazarlık Boyutlarının Risk Alma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

	B	β	t	p
Sabit	1,544		5,744	<0,001
FO/Tutum	0,522	0,427	7,370	<0,001
FO/Algı	-0,243	-0,420	-4,690	<0,001
FO/Harcama	-0,071	-0,116	-1,212	0,226
R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,446	0,199	0,192	31,970	<0,001

Tablo 9’da finansal okuryazarlığın alt boyutlarının risk alma eğilimini yordamasına ilişkin regresyon sonuçları sunulmaktadır. Model genel olarak istatistiksel olarak anlamlıdır ($F = 31,970$; $p < 0,001$) ve risk alma eğilimindeki varyansın %19,9’unu açıklamaktadır ($R^2 = 0,199$). Algı boyutunun risk alma eğilimini negatif ve anlamlı düzeyde ($\beta = -0,420$; $p < 0,001$), tutum boyutunun ise pozitif ve anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($\beta = 0,427$; $p < 0,001$). Harcama boyutunun katkısı ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\beta = -0,116$; $p = 0,226$).

Tablo 10. Davranışsal Finans Eğilimi Boyutlarının Risk Alma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

	B	β	t	p
Sabit	-0,227		-0,818	0,414
DFE/ Bilişsel Yanılsamalar	0,505	0,472	9,520	<0,001
DFE/ Demografik ve Sosyoekonomik Özellikler	0,057	0,058	1,071	0,285
DFE/ Dışsal Faktörler ve Sürü Davranışı	0,336	0,353	7,394	<0,001
R	R ²	Düzeltilmiş R ²	F	p
0,546	0,298	0,293	54,884	<0,001

Tablo 10'da davranışsal finans eğilimlerinin alt boyutlarının risk alma eğilimini yordamasına ilişkin regresyon sonuçları sunulmaktadır. Model genel olarak istatistiksel olarak anlamlıdır ($F = 54,884$; $p < 0,001$) ve risk alma eğilimindeki varyansın %29,8'ini açıklamaktadır ($R^2 = 0,298$). Bilişsel yanılsamalar ($\beta = 0,472$; $p < 0,001$) ile dışsal faktörler ve sürü davranışının ($\beta = 0,353$; $p < 0,001$) risk alma eğilimini pozitif ve anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Demografik ve sosyoekonomik özellikler boyutunun katkısı ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\beta = 0,058$; $p = 0,285$).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve finansal davranış faktörlerinin risk alma eğilimlerine nasıl etki ettiğinin tespiti amacıyla 391 katılımcıdan toplanan veriler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, finansal okuryazarlık ile davranışsal finans eğilimleri arasında negatif yönlü bir ilişki olduğuna yönelik oluşturulan hipotez (H1) desteklenmiştir. Bu bulgu, daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyinin daha düşük davranışsal finans eğilimleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artması karar süreçlerinde davranışsal hatalara daha az eğilim gösterecekleri ile ilişkili olabilir. Finansal eğitimlerin, yalnızca finansal bilgi sağlamakla kalmadığı aynı zamanda bireyleri olumlu finansal davranışlarda bulunmaya ve istenmeyen finansal davranışları da değiştirmeye teşvik ettiği bilinmektedir (Xiao, 2008). Finansal okuryazarlığın finansal davranış birçok yönden etkilediği bilinmektedir (Lusardi ve Mitchell, 2023). Finansal okuryazarlık bireylerin bilinçli finansal karar alabilme becerilerini geliştirmektedir (Gomes, 2025). Phelps ve Metzler (2025), bireylerin finansal bilgi ve okuryazarlık düzeyinin artması ile finansal davranışlarının iyileşmesi arasında önemli bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Imawan vd. (2025) de finansal okuryazarlık ile davranışın arasındaki güçlü ilişkiye vurgu yaparken, Sconti ve Fernandez (2023) bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile refahları arasında pozitif yönlü ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyinin gelişmesi bireylerin finansal davranışlarını etkileyecek ve finansal piyasanın istikrarlı gelişimine katkıda bulunacaktır (Liu, 2025).

Araştırmadan elde edilen bir başka sonuç, finansal okuryazarlık ile risk alma eğilimi arasında negatif yönde bir ilişki varlığını ifade eden H2 hipotezinin kısmen desteklenmesidir. Bulgu, bireylerin finansal bilgi düzeylerindeki artışın risk alma eğilimlerinde azalmayla ilişkili olabileceğini ifade etmektedir. Finansal bilgi sahibi olan bireylerin gereksiz risk alma eğilimlerinde azalma olduğu, bu sayede olumsuz gelir şoku yaşama olasılıklarında da düşme beklendiği bilinmektedir. (Klapper vd., 2013). Benjamin vd. (2013) finansal bilgi ve bilişsel yeteneklerin risk eğiliminde etkili olabileceğini ortaya koymuştur. Finansal okuryazarlık, finansal kararlar alınırken göz ardı edilemeyecek değişkenlerden biridir. Okuryazarlık düzeyi düşük olan bireyler, finansal tavsiyeler için temel kaynak olarak ailelerine ve çevresine güven duymakta, hisse senetleri gibi riski yüksek yatırımlardan kaçınmaktadırlar (van Rooij vd., 2011).

Finansal okuryazarlığın alt boyutları incelendiğinde, H2'ye bağlı oluşturulan H2a ve H2c hipotezleri desteklenirken H2b hipotezi desteklenmemiştir. Dolayısıyla risk alma eğilimini açıklamada tutum alt boyutunun pozitif yönde ve algı alt boyutunun negatif yönde belirleyici olduğu; harcama boyutunun ise negatif olmasına rağmen anlamlı bir katkı sağlamadığı görülmüştür. Bulgular, finansal okuryazarlığın risk alma eğilimiyle ilişkisinin tek yönlü ve homojen bir yapı göstermediğine, finansal okuryazarlığın farklı boyutlarının risk alma eğilimiyle farklı biçimlerde ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Finansal okuryazarlığın tutum alt boyutunun risk alma eğiliminde negatif etkisinin değil, beklenenin aksine pozitif

etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bireyin finansal bilgiye dayalı tutumu gelişme gösterdikçe, risk alma eğilimlerinde artış olabileceği ile ilişkilendirilebilir.

Araştırma başında öngörülenin aksi bir sonuç çıkmasına rağmen sonucun alanyazında bazı çalışmalarla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Saraç ve Kahyaoğlu (2011) ise, finansal bilgi seviyesinin risk alma eğiliminde ciddi bir etken olduğunu, aralarında pozitif yönlü ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Aren ve Aydemir (2015) düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip bireylerin risk almaktan hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Finansal okuryazarlık risk algılarını, eğilimlerini ve kararlarını etkileyebilen bir değişkendir. Finansal okuryazarlık finansal risk alma eğiliminde etkili faktörlerden biri olarak, bilgi düzeyi yüksek olan bireylerin riski tolere edebilme derecelerine katkı sunmaktadır (Bayar vd, 2020; Kavas ve Erkan, 2022). Kristanto (2021) çalışmasında bireyin finansal okuryazarlık düzeyinin artması sonucu daha riskli borçlanmalara eğilim gösterebileceğini ifade etmiştir. Benzer şekilde, Yurtkur vd. (2025) yüksek finansal okuryazarlığın bireylerin riskli yatırımlara katılımlarını teşvik ettiğini vurgulamıştır.

Araştırmanın bir diğer sonucu, davranışsal finans faktörleri ile risk alma eğilimi arasında pozitif yönde bir ilişkinin varlığını ifade eden H3 hipotezinin kısmen desteklenmesidir. Korelasyon katsayılarına bakıldığında davranışsal finans faktörleri ile risk alma eğilimi arasında pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Regresyon katsayılarına bakıldığında ise, dışsal faktörler ve sürü davranışı risk alma eğilimini pozitif (H3a) ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemektedir. Benzer şekilde, bilişsel yanılsamalar değişkeninin risk alma eğilimi üzerinde pozitif (H3b) ve güçlü bir etkisi bulunduğu görülmektedir. Ancak, demografik ve sosyoekonomik özellikler boyutunun etkisi (H3c) istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu çalışma kapsamında anlamlı bulunmamasına karşın, Saraç ve Kahyaoğlu (2011) çalışmalarında, bireylerin risk alma eğilimleri ile demografik ve sosyoekonomik faktörler arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve bu faktörlerin bireylerin almak istediği risk derecesini belirleyen önemli unsurlar olduğunu vurgulanmıştır. Yine Potrich vd. (2015) ve Kahraman (2026) çalışmalarında demografik ve sosyoekonomik faktörlerin bireylerin finansal kararlarını ve risk alma eğilimlerini şekillendirdiği ifade edilmiştir.

Standartlaştırılmış katsayılar dikkate alındığında, risk alma eğiliminin açıklanmasında en yüksek katkının bilişsel yanılsamalar boyutundan, ardından dışsal faktörler ve sürü davranışı boyutundan geldiği görülmektedir. Bireylerin risk alma eğilimini öncelikle geçmiş tecrübelerinden kalan yanlış yorumlamalar, bilişsel hatalar, algı yanlışlıkları; sonrasında piyasadaki şartlar, ekonomi verileri ve başkalarının kararlarını kendilerine uygulama davranışları etkilemektedir. Kendir ve Ateş (2024), bireylerin davranışsal eğilimlerinin riskli karar alma derecelerini etkilediklerini ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde Aydın (2023) bireylerin finansal kararlarında psikolojik faktörlerin etkili olduğunu vurgulamıştır. Gokhale ve Mittal (2025) bilişsel yanılsamaların bireylerin yatırım kararlarını etkilediği ve tek başına finansal okuryazarlık düzeyinin artmasıyla bu yanılsamaların engellenemeyeceğini belirtmiştir. Dolayısıyla bilgiye ek olarak, bu psikolojik yanılsamaları tanıma ve onlarla başa çıkabilme becerisine de ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın dikkat çeken bir diğer bulgusu, finansal okuryazarlık ile finansal risk alma eğilimi arasındaki ilişkiye yönelik sonuçların korelasyon analizi ile çok değişkenli modelde farklılaşmasıdır. Finansal okuryazarlık ile finansal risk alma eğilimi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmesine karşın, davranışsal finans eğilimlerinin de modele dahil edildiği yapısal modelde finansal okuryazarlığın risk alma eğilimini açıklamadaki katkısı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu, finansal okuryazarlığın risk alma eğilimiyle ilişkisiz olduğu şeklinde değil, davranışsal finans eğilimleri dikkate alındığında risk alma eğilimini açıklamada anlamlı bir katkı sunmadığı şeklinde değerlendirilmelidir. Bu sonuç, finansal risk alma eğiliminin yalnızca finansal bilgi ve farkındalık düzeyiyle açıklanamayabileceğini ve davranışsal faktörlerin de bu süreçte dikkate alınması gerektiğini düşündürmektedir.

Lachance ve Tang (2012) bilginin bireylerin finansal kararlar alırken risk alma niyetini artırdığı ve bunun da finansal okuryazarlık düzeyiyle güçlendirildiği belirtmiştir. Almansour vd. (2025) bireylerin sürü davranışı eğilimleri ile risk alma eğilimleri arasında pozitif ilişkinin varlığını ifade ederken, bireylerin sürü davranışlarının, risk algıları, finansal okuryazarlık düzeyleri ve yatırım kararları üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu vurgulamıştır. Finansal okuryazarlığın yüksek olması daha bilinçli kararların alınmasına imkan sağladığı bilinmektedir (Konuşkan, 2025; Bayar vd., 2020). Tutumlar, finansal okuryazarlığın önemli bir etkileyicisi olarak görülmekte; bireylerin geleceklere yönelik tasarruf etmeye karşı olumsuz bir tutuma sahip

olmaları, bu tür davranışlar sergilemeye daha az eğilim gösterecekleri sonucunu doğurmaktadır (Atkinson ve Messy, 2012). Tulcanaza-Prieto vd. (2025) finansal tutum ve davranış ile finansal okuryazarlık arasında pozitif ilişki olduğunu ifade etmiştir. İstenen finansal davranışlar, bireylerin ekonomik refahlarını artırmakta, istenmeyen finansal davranışlar ise refah düzeylerini olumsuz etkilemektedir. İstenen finansal davranış hareketlerini sergilemek, finansal yeteneği gerekli kılmaktadır. Finansal yeteneğin gelişmesi ise iyi bir okuryazarlık becerisi ile mümkün olabilmektedir (Xiao, 2016). Benzer görüşü destekleyen Yurtkur vd. (2025) çalışmasında finansal okuryazarlık ile kalkınma arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu tespit etmiştir.

6. ÖNERİLER

Araştırma bulguları kapsamında, finansal karar alma süreçlerinin geliştirilmesine ilişkin uygulamaların finansal bilgi ve okuryazarlık düzeylerinin yanında, finansal kararları etkileyebilecek davranışsal eğilimleri de dikkate alması önerilmektedir. Finansal okuryazarlık programlarında bilgi aktarımının ötesine geçirilerek bilişsel yanlılıklar, sürü davranışı gibi finansal kararlarda etkili olabilecek diğer davranışsal faktörlere yer verilmesi, kurum ve kuruluşların eğitim programlarının bütüncül ve farkındalık odaklı oluşturulması önem taşımaktadır.

Finansal okuryazarlık ile davranışsal eğilimler arasındaki ilişkiyi yalnızca teorik bilgi seviyesinde sınırlamak yerine, gelişen teknoloji ve dijitalleşen dünyanın etkisiyle incelemek bu programların güncelliğinin ve uygulamadaki karşılığının güçlendirilmesi açısından önemlidir. Bu etkinin bireyin risk alma eğiliminde nasıl bir dönüşüm yarattığının, bu etkinin psikolojik ve zamansal dayanıklılığa ne derecede katkı sağladığının araştırılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gelecek araştırmalarda finansal okuryazarlık ile finansal risk alma eğilimi arasındaki ilişkinin finansal deneyim, gelir düzeyi ve yatırım deneyimi gibi değişkenlerle birlikte incelenmesi önerilmektedir. Kolayda örnekleme ve kesitsel tasarımın sınırlılıklarını aşmak amacıyla farklı örneklem gruplarında olasılıklı örnekleme yöntemlerinin kullanılması ve boylamsal araştırma tasarımlarının benimsenmesi değişkenler arasındaki ilişkinin daha ayrıntılı biçimde açıklanmasına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Abreu, M., & Mendes, V. (2010). Financial literacy and portfolio diversification. *Quantitative finance*, 10(5), 515-528.
- Akdeniz, Ş., & Turan, İ. (2021). Davranışsal finans eğilimlerinin risk alma düzeyine etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 1016-1032.
- Almansour, B. Y., Almansour, A. Y., Elkrgli, S., & Shojaei, S. A. (2025). The investment puzzle: unveiling behavioral finance, risk perception, and financial literacy. *Economics-innovative and economics research journal*, 13(1), 131-151.
- Aren, S., & Aydemir, S. D. (2015). The factors influencing given investment choices of individuals. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 210, 126-135.
- Ashfaq, M., Shafique, A., & Selezneva, V. (2024). Exploring the missing link: Financial literacy and cognitive biases in investment decisions. *Journal of modelling in management*, 19(3), 871-898. <https://doi.org/10.1108/JM2-11-2022-0266>
- Atkinson, A., & Messy, F.-A. (2012). *Measuring financial literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) pilot study* (OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions No. 15). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>
- Aydın, S. (2023). Kayıptan kaçınma, iyimserlik ve sürü eğilimleri ile kaybetme korkusunun yatırım kararına etkisinin analizi. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 6(Özel Sayı), 75-90. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10003970>
- Barberis, N. C. (2013). Thirty years of prospect theory in economics: A review and assessment. *Journal of economic perspectives*, 27(1), 173-196.
- Barre, G. M. (2024). Effective risk management practice in Somalia Islamic banks. *Asian Economic and Financial Review*, 14(6), 424-436.

- Bartlett, J.E., Körtlik, J.W. & Higgins, C.C. (2001). Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research. *Information Tecnology, Learning and Performance Journal*, 19(1), 43-50.
- Bayar, Y., Sezgin, H. F., Öztürk, Ö. F. & Şaşmaz, M. Ü. (2020). Financial literacy and financial risk tolerance of individual investors: multinomial logistic regression approach. *SAGE Open*, 10(3), 1-11.
- Benjamin, D. J., Brown, S. A., & Shapiro, J. M. (2013). Who is 'behavioral'? Cognitive ability and anomalous preferences. *Journal of the European Economic Association*, 11(6), 1231-1255.
- Berlinger, E., Dömötör, B., Megyeri, K., & Walter, G. (2025). Financial literacy of finance students: a behavioral gender gap. *International Journal of Educational Management*, 39(8), 116-133.
- Botha, F., & de New, J. P. (2025). Financial literacy is falling in Australia, except that it's not. *Economics Letters*, 259, 112797. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2025.112797>
- Boyer, T. W. (2006). The development of risk-taking: A multi-perspective review. *Developmental Review*, 26(3), 291-345.
- Consumer Financial Protection Bureau (CFPB). (2025). *Consumer Financial Protection Bureau*. <https://www.consumerfinance.gov>
- Çavuş, T. D., & Baraz, E. H. (2024). Finansal risk algısının yatırımlarda davranışsal finans eğilimi üzerindeki etkisinde finansal okuryazarlığın aracı rolü. *International Journal of Management Academy*, 7(4). 1074-1084.
- Darwish, F. S. E. M. (2025). Financial literacy and investment decision: an empirical study from the Palestine Stock Exchange. *Frontiers in Behavioral Economics*, 4, 1444022. <https://doi.org/10.3389/frbhe.2025.1444022>
- Dinç, S. C., & Yavaş Tez, Ö. (2019). Alana özgü risk alma ölçeği- kısa formunun (DOSPERT) Türkçeye uyarlama çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(3), 107-120. <https://doi.org/10.17644/sbd.471304>
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18(3), 382-388. <https://doi.org/10.2307/3150980>
- Gigerenzer, G., & Selten, R. (Eds.). (2001). *Bounded rationality: The adaptive toolbox*. MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/1654.001.0001>
- Gokhale, G. M., & Mittal, A. (2025). Decoding the behavioral intentions of Gen Z investors: Analysing the Impact of Investor protection in the digital era & predictive insights from PLSpredict. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 15(2), 375-386. <https://doi.org/10.32479/ijefi.18105>
- Gomes, A. (2025). Financial literacy and data analysis impacts on business sustainability. *World Journal of Advanced Engineering Technology and Sciences*, 14(1), 130-41.
- Grable, J. E. (2016). Financial risk tolerance. In J. J. Xiao (Ed.), *Handbook of consumer finance research* (2nd ed., pp. 19-31). Springer.
- Gunawan, A., Christiana, I., Ilzam, A. K., & Laily, F. N. (2025). Factors affecting the financial well-being of Islamic university students in Indonesia: The mediating role of financial behavior. *Investment Management & Financial Innovations*, 22(2), 65-76.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135. <https://doi.org/10.1007/s11747-014-0403-8>
- Hidalgo-Mayorga, M. D. L. Á., Puente-Riofrio, M. I., Pérez-Salas, F. P., Guerrero-Arrieta, K. G., & López-Naranjo, A. L. (2025). Financial literacy as a tool for social inclusion and reduction of inequalities: A systematic review. *Social Sciences*, 14(11), 1-24.

- Hoffmann, A. O., Post, T., & Pennings, J. M. (2015). How investor perceptions drive actual trading and risk-taking behavior. *Journal of Behavioral Finance*, 16(1), 94-103.
- Holzmann, R. (2010). *Bringing financial literacy and education to low and middle income countries: The need to review, adjust, and extend current wisdom* (IZA Discussion Paper No. 5114). Institute for the Study of Labor (IZA).
- Imawan, R., Erlina, E. & Fachuridin, K. (2025). Analysis of the influence of financial literacy, mental accounting, financial attitude on financial management behavior with lifestyle as an intervening variable on accounting postgraduate students in Medan. *International Journal of Research*, 12(3), 209-219.
- Institute for Financial Literacy (IFL) (2025). Finlearn Academy. <https://ifl.org.sg>
- İpek, A., & Mandacı, P.E. (2025). The relevance of behavioral biases to investment decision and performance: A meta-analytic review. *Qualitative Research in Financial Markets*. <https://doi.org/10.1108/QRFM-09-2024-0280>
- Jain, J., Walia, N., Kaur, M., Sood, K., & Kaur, D. (2023). Shaping investment decisions through financial literacy: do herding and overconfidence bias mediate the relationship?. *Global Business Review*. <https://doi.org/10.1177/09721509221147409>
- Kahraman, İ. K. (2026). Türkiye'deki öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 27(1), 665-680. <https://doi.org/10.31671/doujournal.1709390>
- Kavas, Y. B., & Erkan, M. K. (2022). Bireysel yatırımcıların finansal okuryazarlık ve finansal risk alma toleransı. *Ekev Akademi Dergisi*, (89), 379-399.
- Kaya, H., & Kök, P. D. (2025). Finansal okuryazarlık araştırmalarında küresel eğilimler: Bibliyometrik bir bakış. 6. *Bilsel International Efes Scientific Researches and Innovation Congress Bildiri Kitabı* (ss. 338-351). https://bilselkongreleri.com/wp-content/uploads/6.Efes-Kongre-Kitabi6_.pdf
- Kendir, E., & Ateş, B. A. (2024). Kripto para piyasası ve yatırımcı eğilimleri analizi. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 1-24.
- Kıroğlu, F., & Arıca, F. (2025). Ekonomi boyutuyla çevresel belirsizlik algısının karar verme tarzı ve risk alma eğilimi üzerindeki etkisi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 20(1), 44-65.
- Kim, H. Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: Assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52-54. <https://doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52>
- Klapper, L., Lusardi, A., & Panos, G. A. (2013). Financial literacy and its consequences: Evidence from Russia during the financial crisis. *Journal of Banking & Finance*, 37(10), 3904-3923. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.07.014>
- Klapper, L., Lusardi, A., & Van Oudheusden, P. (2015). *Financial literacy around the world: Insights from the Standard & Poor's ratings services global financial literacy survey*. Standard & Poor's Ratings Services.
- Kristanto, R. H. (2021). The impact of bank behavior, financial literacy on investment decisions, mediation of financial inclusion and debt behavior: Study on working capital and investment debtors at Regional Development Bank Yogyakarta, Indonesia. *Technium Social Sciences Journal*, 23(1), 626-635. <https://doi.org/10.47577/tssj.v23i1.4619>
- Konuşkan, A. (2025). Finansal okuryazarlık literatürüne genel bir bakış: Bibliyometrik ağ analizi. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 7(19), 253-268.
- Kozup, J., & Hogarth, J. M. (2008). Financial literacy, public policy, and consumers' self-protection – More questions, fewer answers. *Journal of Consumer Affairs*, 42(2), 127-136.
- Kubilay, B., & Bayrakdaroglu, A. (2016). An empirical research on investor biases in financial decision-making, financial risk tolerance and financial personality. *International Journal of Financial Research*, 7(2), 171-182. <http://dx.doi.org/10.5430/ijfr.v7n2p171>
- Lachance, M.-E., & Tang, N. (2012). Financial advice and trust. *Financial Services Review*, 21(3), 209-226. <https://doi.org/10.61190/fsr.v21i3.4674>

- Leković, M. (2020). Cognitive biases as an integral part of behavioral finance. *Economic Themes*, 58(1), 75–96. <https://doi.org/10.2478/ethemes-2020-0005>
- Lerner, J. S., & Li, Y. (2015). Emotion and decision-making. *Annual Review of Psychology*, 66, 799–823. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115043>
- Liu, X. (2025). A study of individual financial behavior and financial literacy under the development of digital financial technology. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*, 10(1), 1–20.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2023). The importance of financial literacy: Opening a new field. *Journal of Economic Perspectives*, 37(4), 137–154. <https://doi.org/10.1257/jep.37.4.137>
- Medetoğlu, B. & Saldanlı, A. (2022). Bireylerin yatırım kararlarında maruz kaldığı anomali ve hevristikler üzerine ampirik bir çalışma. *Journal of Economic Policy Researches*, 9(1), 53-74. <https://doi.org/10.26650/JEPR936253>
- Mishra, G. (2024). Analysis of behavioural finance in reference to cognitive illusion. *International Journal of Agriworld*, 5(1), 5–10. <https://doi.org/10.51470/IJAW.2024.05.01.05>
- OECD. (2023). *OECD/INFE 2023 international survey of adult financial literacy* (OECD Business and Finance Policy Papers, No. 39). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/56003a32-en>
- OECD. (2025). *Global outlook on financing for sustainable development 2025: Towards a more resilient and inclusive architecture*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/753d5368-en>
- Özdemir, A. Y., & Sakarya, Ş. (2025). Bilişsel ve duygusal eğilimlerin finansal karar verme süreçlerine etkisinin davranışsal finans açısından değerlendirilmesi: Sağlık profesyonelleri üzerine bir uygulama. *International Review of Economics and Management*, 13(2), 26–57. <https://doi.org/10.18825/iremjournal.1766418>
- Phelps, N., & Metzler, A. (2025). The effects of financial knowledge, skill, and self-assessed knowledge on financial well-being, behavior, and objective situation. *International Journal of Financial Studies*, 13(1), 44. <https://doi.org/10.3390/ijfs13010044>
- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., & Kirch, G. (2015). Determinants of financial literacy: Analysis of the influence of socioeconomic and demographic variables. *Revista Contabilidade & Finanças*, 26, 362-377.
- Preston, A., & Wright, R. E. (2023). Gender, financial literacy and pension savings. *Economic Record*, 99(324), 58-83.
- Rahman, R. A. (2016). Risk management practices in Islamic banking institutions: A comparative study between Malaysia and Indonesia. *International Journal of Sciences and Research*, 72(12), 207-220.
- Reddy, K., Wallace, D., & Wellalage, N. H. (2025). The impact of financial literacy on financial inclusion. *Australian Journal of Management*, 50(4), 1187-1214.
- Renn, O., & Rohrman, B. (Eds.). (2013). *Cross-cultural risk perception: A survey of empirical studies* (Vol. 13). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4757-4891-8>
- Saraç, M., & Kahyaoğlu, M. B. (2011). Bireysel yatırımcıların risk alma eğilimine etki eden sosyo-ekonomik ve demografik faktörlerin analizi. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 5(2), 135-157.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: Geliştirme, geçerlik ve güvenirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200–218.
- Sconti, A., & Fernandez, D. (2023). The importance of financial literacy: Evidence from Singapore. *Journal of Financial Literacy and Wellbeing*, 1(2), 225–243.
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK). (2025). *Türkiye’de finansal okuryazarlık platformu*. <https://finansalokuryazarlik.gov.tr>
- Simon, H. A. (1955). A behavioral model of rational choice. *The Quarterly Journal of Economics*, 99-118.

- Simon, M., & Houghton, S. M. (2003). The relationship between overconfidence and the introduction of risky products: Evidence from a field study. *Academy of Management Journal*, 46(2), 139-149. <https://doi.org/10.5465/30040610>
- Statman, M. (1999). Behaviorial finance: Past battles and future engagements. *Financial analysts journal*, 55(6), 18-27.
- Tamara, D., & Maharani, A. (2024). How millennials make investment decisions: Financial literacy and financial behavior. *Economics and Finance in Indonesia*, 70(2), 132-146. <https://doi.org/10.47291/efi.2024.09>
- Tekin, B. (2016). Beklenen fayda ve beklenti teorileri bağlamında geleneksel finans-davranışsal finans ayrımı. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(4), 75-107.
- Tulcanaza-Prieto, A. B., Cortez-Ordoñez, A., Rivera, J., & Lee, C. W. (2025). Is digital literacy a moderator variable in the relationship between financial literacy, financial inclusion, and financial well-being in the Ecuadorian context? *Sustainability*, 17(6), 2476. <https://doi.org/10.3390/su17062476>
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR). (2024). 2024 yılı Türkiye işgücü piyasası araştırma raporu. <https://www.iskur.gov.tr/medya/5p4c1xr0/turkiye.pdf>
- Xiao, J. J. (2008). Applying behavior theories to financial behavior. In J. J. Xiao (Ed.), *Handbook of consumer finance research* (pp. 69–81). Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-75734-6_5
- Xiao, J. J. (2016). Consumer financial capability and wellbeing. In J. J. Xiao (Ed.), *Handbook of consumer finance research* (2nd ed., pp. 3–17). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28887-1_1
- Van Rooij, M., Lusardi, A., & Alessie, R. (2011). Financial literacy and stock market participation. *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472.
- Von Neumann, J., & Morgenstern, O. (1953). *Theory of games and economic behavior* (2nd ed.). Princeton University Press.
- Weber, E. U. (2001). Outdoor adventure tourism a review of research approaches. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 360-377.
- Weber, E. U., Blais, A. R., & Betz, N. E. (2002). A domain-specific risk-attitude scale: Measuring risk perceptions and risk behaviors. *Journal of Behavioral Decision Making*, 15(4), 263–290. <https://doi.org/10.1002/bdm.414>
- West, S. G., Finch, J. F., & Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications* (pp. 56–75). Sage.
- Yurtkur, A. K., Kilic, Y., Bugan, M. F., Dibooglu, S., & Cevik, E. I. (2025). The impact of financial literacy on financial development: A cross-country analysis. *Borsa Istanbul Review*. 25, 177-191.